

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Hyvinvointialue, Helsingin kaupunki tai HUS

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää hallituksen esitysluonnosta tarpeellisena ja pääosin kannatettavana uudistuksena. Nykyinen lastensuojelulaki on vuosien aikana muuttunut rakenteeltaan hajanaiseksi, ja sääntelyn selkeyttäminen on perusteltua.

Hyvinvointialue korostaa kuitenkin, että uudistuksen onnistuminen edellyttää riittäviä toimeenpanoedellytyksiä. Esitys muodostaa yhdessä samanaikaisesti valmisteltavan sosiaalihuoltolain uudistuksen kanssa erittäin laajan palvelujärjestelmää koskevan kokonaisuutoksen, joka edellyttää merkittäviä muutoksia toimintamalleihin, tietojärjestelmiin, henkilöstön osaamiseen ja palvelurakenteisiin.

Hyvinvointialue katsoo, että ehdotettu voimaantuloajankohta 1.7.2027 on liian aikainen. Uudistuksen toimeenpanolle tulee varata riittävä siirtymäaika sekä täysimääräinen rahoitus, jotta lain tavoitteet voidaan saavuttaa vaarantamatta lasten palvelujen jatkuvuutta tai oikeusturvaa.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Esityksen tavoitteet – palvelujen painopisteen siirto varhaisempaan tukeen, lain rakenteen selkeyttäminen ja sosiaalihuoltolain sekä lastensuojelulain rajapinnan kirkastaminen – ovat oikeansuuntaisia, ja ehdotukset vastaavat näihin tavoitteisiin pääosin.

Hyvinvointialue kuitenkin arvioi, että tavoitteiden toteutuminen edellyttää lisätoimia erityisesti seuraavilla osa-alueilla:

Lapsiperhepalvelujen riittävä kapasiteetti: Asiakkuuskynnyksen nosto ei tosiasiallisesti siirrä painopistettä varhaisempaan tukeen, ellei sosiaalihuoltolain mukaista lapsiperhepalvelua ole riittävästi saatavilla kaikilla hyvinvointialueilla ennen muutosta.

Rahoitus: Esityksen taloudelliset vaikutusarviot eivät huomioi toimeenpanosta aiheutuvia kertaluonteisia kustannuksia (tietojärjestelmät, koulutus, prosessimuutokset), mikä heikentää tavoitteiden saavutettavuutta käytännössä.

Aikataulu: Voimaantuloaika 1.7.2027 on liian tiukka laajuuteen nähden, mikä vaarantaa uudistuksen toimeenpanon laadun.

Oikeusturva: Kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen lyhentäminen yhdessä suunnitellun vastentahtoisten huostaanottojen päätöksentekouudistuksen kanssa eivät nyky muodossaan tue tavoitetta asiakkaan oikeusturvan takaavasta menettelystä.

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää lausunnossa esitettyjen muutosten huomioimista ennen lain hyväksymistä.

3. Mikä seuraavista vaihtoehdoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Nyt esitetty ratkaisu

Perustelut tiiviisti

Hyvinvointialue pitää nyt esitettyä ratkaisua tarkoituksenmukaisimpana vaihtoehtona uudistuksen esitetyn toimeenpanoaikataulun näkökulmasta. Sosiaalihuollon palvelu-uudistustyöryhmän ehdottama laaja uudistaminen olisi periaatteellisesti perustellumpi, mutta sen valmistelu ja toimeenpano veisivät merkittävästi enemmän aikaa, eikä se ole realistinen tällä hallituskaudella. Nyt esitetty ratkaisu tasapainottaa uudistustarpeen ja toteutettavuuden riittävällä tavalla.

Rajapinnan epäselvyys on ollut hyvinvointialueilla todellinen operatiivinen ongelma, joka on heijastunut sekä henkilöstön työn kuormittavuuteen että asiakkaiden palveluohjaukseen. Uusi lapsiperhepalvelu ja asiakkuuden vireilletulon yhdistäminen sosiaalihuoltolain alle ovat käytännön toimivuuden kannalta perusteltuja. Rajatumpi uudistus ei ratkaisisi tätä ongelmaa riittävästi, ja nykytilan säilyttäminen ei ole hyväksyttävä vaihtoehto tunnistettujen ongelmien valossa.

Hyvinvointialue korostaa kuitenkin, että valitun mallin onnistuminen edellyttää, että lapsiperhepalvelun kapasiteetti on riittävä ennen kuin lastensuojelun asiakkuuskynnyksen nosto tulee tosiasiallisesti voimaan.

Asiakkuuksien siirtäminen lastensuojelun avohuollosta sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin lisää riskiä sille, että vaativimmat asiakkaat saavat palvelut, mutta ennaltaehkäisevä työ jää tekemättä, koska asiakasmäärät ovat suuret.

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää uuden, rakenteellisesti selkeämmän lain säätämistä perusteltuna. Keskeisten käsitteiden kokoaminen omaan määritelmäpykälään yhdenmukaistaa soveltamiskäytäntöjä, mikä on hyvinvointialueilla käytännössä merkittävä parannus. Selkeämpi rakenne helpottaa myös henkilöstön kouluttamista.

Hyvinvointialue huomauttaa, että muutokset edellyttävät merkittäviä prosessi- ja tietojärjestelmämuutoksia, ja hyvinvointialueiden rahoituslain mukainen korvausjärjestelmä on varmistettava ennen lain voimaantuloa.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää myönteisenä sitä, että lastensuojelun asiakkuuden alkamisen edellytyksiä pyritään selkeyttämään ja että sääntelyssä täsmennetään tilanteita, joissa lapsen edus turvaaminen voi edellyttää asiakkuuden alkamista huoltajan tai lapsen vastustuksesta huolimatta.

Muutos merkitsee kuitenkin koko palvelujärjestelmän logiikan uudelleenjäsentymistä ja nostaa lastensuojeluasiakkuuden kynnyksiä merkittävästi. Uudistuksen onnistuminen edellyttää, että sosiaalihuoltolain mukainen lapsiperhepalvelu on käytännössä toimiva, riittävästi resursoitu ja saatavilla ennen muutoksen voimaantuloa. Muussa tapauksessa on olemassa riski, että lasten ja perheiden ongelmat vaikeutuvat ennen erityisen suojelun piiriin pääsyä, mikä voi lisätä kiireellisiä sijoituksia ja huostaanottoja.

Hyvinvointialue arvioi, että vaativimpien asiakkuuksien siirtyminen nykyistä enemmän sosiaalihuollon palveluihin lisää henkilöstön osaamis- ja resurssitarpeita sekä sosiaalihuollossa että lastensuojelussa. Esityksessä ei esitetä uusia keinoja tukea perheitä niissä tilanteissa, joissa perhe vastustaa palveluja mutta huostaanoton edellytykset eivät vielä täyty.

Lisäksi hyvinvointialue nostaa esiin moniviranomaistyöhön liittyvän lainsäädännöllisen kehittämistarpeen. Erityisesti tilanteissa, joissa lastensuojeluasian käsittely ja poliisin esitutkinta etenevät samanaikaisesti, tulisi sääntelyn mahdollistaa nykyistä joustavampi tiedonvaihto ja menettelytavat lapsen edun sekä rikostutkinnan turvaamiseksi.

Tietojärjestelmien näkökulmasta muutos edellyttää merkittäviä muutoksia asiakastietojärjestelmiin sekä kansallista ohjausta ja tukea niiden toteuttamiseksi. Esimerkiksi asiakkuuden alkamista koskevien kriteerien muutos edellyttää laajoja päivityksiä sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmiin, jotka on yhteensovittettava Kanta-palvelujen aikatauluihin, ja STM:n ja THL:n kansallinen koordinaatituki muutostyöhön on välttämätöntä.

Muutos merkitsee koko palvelujärjestelmän logiikan uudelleenjäsentämistä ja nostaa lastensuojelun asiakkuuden kynnyksiä. Vaikka lapsen edun periaate säilyy sääntelyn keskiössä, sen soveltamisen painopiste muuttuu erityisesti rajapintatilanteissa.

Asiakkuuden kynnyksen nostaminen on periaatteellisesti oikea tavoite, joka ohjaa resursseja varhaisempaan tukeen. Siirtymävaiheessa on kuitenkin olemassa riski, että osa lapsista jää tarvitsemansa erityisen suojelun ulkopuolelle tilanteissa, joissa palvelutarve on olemassa mutta ei vielä täytä korotettua kynnyksiä. Lastensuojeluasiakkuuden kynnyksen nostaminen tulee lisäämään merkittävästi esimerkiksi riskiä samanaikaisesti kiireellisiin sijoituksiin tai huostaanottojen valmisteluihin yhdellä työntekijällä.

Esitys edellyttää käytännössä, että sosiaalihuoltolain mukainen lapsiperhepalvelu on toiminnassa ja riittävästi resursoitu, ennen kuin lastensuojelun asiakkuuden kynnyksiä voidaan nostaa. Hyvinvointialue ei voi taata, että lapsiperhepalvelu on täysimääräisesti käytössä lain voimaantulohetkellä, erityisesti jos sosiaalihuoltolain uudistus etenee samanaikaisesti.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Kannatettava, kun poikkeustilanteet & tilapäisyys määritellään selkeästi riittävällä tarkkuudella.

Enimmäisasiakasmäärä (30 lasta per sosiaalityöntekijä) säilyy ennallaan, mitä hyvinvointialue pitää hyvänä. Huomioitavaa on, että avohuolto muuttuu tosiasiasa aiempaa vaativammaksi, mutta mitoitus ei muutu.

Poikkeussäännös asiakasmäärän tilapäisestä ylittämisestä on kannatettava ja käytännöllinen työkalu erityistilanteissa, kuten tilanteissa, joissa asiakkuuteen tulee monilapsinen perhe ja heidät tulisi saada saman sosiaalityöntekijän asiakkaiksi. Riskinä jatkuva asiakasmitoituksen ylittäminen, mikäli mitoituksesta poikkeamista ei ole selkeästi avattu.

Enimmäisasiakasmäärän laskennan osalta tulisi antaa ohjeistusta sen suhteen, miten huomioidaan työntekijällä lastensuojeluasiakkuuksien ohella olevat sosiaalihuoltolain mukaiset asiakkuudet.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Osittain kannatettava. Pykälä selkeyttäisi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävien kokonaisuutta.

10 § – Sosiaalityöntekijän velvollisuus hakea lapselle tarvittavat palvelut: epäselvyys laillisesta edustamisesta

Esityksen 10 §:n 3 kohdassa sosiaalityöntekijälle asetetaan velvollisuus huolehtia siitä, että lapselle haetaan hänen tarvitsemansa palvelut myös muilta hallinnonaloilta. Esityksen perusteluissa kuitenkin nimenomaisesti todetaan, että sosiaalityöntekijällä ei ole toimivaltaa näihin palveluihin.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pyytää selventämään, millä oikeudellisella perusteella sosiaalityöntekijä voi hakea palveluja toisen hallinnonalan viranomaiselta lapsen puolesta. Velvollisuus "hakea palveluja" edellyttää käytännössä toimivaltaa edustaa lasta hakijana – eli laillista edustamisoikeutta. Tätä toimivaltaa sosiaalityöntekijällä ei ole, ellei lapsen huoltaja ole antanut tähän suostumusta tai ellei lapselle ole erikseen määrätty edunvalvojaa.

Hyvinvointialue katsoo, että säännös on tältä osin sisäisesti ristiriitainen: se asettaa sosiaalityöntekijälle velvollisuuden toimia tavalla, johon hänellä ei ole oikeudellista toimivaltaa. Käytännön tasolla tämä voi johtaa epäselvyyksiin esimerkiksi vammaispalvelu-, kuntoutus- tai opetustoimen palveluhakemusten osalta, joissa hakijana tulee olla lapsen laillinen edustaja.

Hyvinvointialue esittää, että pykälää täsmennetään joko siten, että sosiaalityöntekijälle annetaan nimenomainen toimivalta tai valtuutus hakea palveluja lapsen puolesta lastensuojeluasiakkuuden aikana, tai vaihtoehtoisesti velvollisuus rajataan palvelujen tarpeen tunnistamiseen ja ohjaamiseen sekä yhteistyöhön huoltajan ja muiden viranomaisten kanssa.

Ehdotus delegoida lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäviä hallintosäännöllä muulle viranhaltijalle on organisatorisesti joustava ja kannatettava ehdotus, mutta edellyttää riittävää resurssointia hyvinvointialueilla näihin ammattiryhmiin.

Muutos edellyttää hyvinvointialueelta hallintosääntömuutoksia sekä prosessikuvausten ja tehtävänjaon tarkkaa määrittelyä. Tähän on varattava riittävästi valmisteluaikaa ennen lain voimaantuloa.

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

11 § Lastensuojelun ja jälkihuollon järjestämisestä vastuussa oleva hyvinvointialue ja 15 § Sijoitushyvinvointialueen järjestämisvastuu

Järjestämisvastuuta sijaishuollossa olevan lapsen osalta tulisi vähintään avata hallituksen esityksessä tai mahdollisesti pohtia vielä pykälän muotoilua. Vakiintuneesti sijaishuollossa olevan lapsen osalta sijoittajahyvinvointialue tekee lapsen koti/asiukunnasta riippumatta lasta koskevat lastensuojelupäätökset. Tarkoituksenmukaista on, että päätöksentekovastuu sijoitetun lapsen osalta säilyy sijoituksen tehneellä hyvinvointialueella lastensuojelun osalta. Tämän tulisi näkyä myös laissa.

Hallituksen esityksessä olisi tarpeen avata, millä tavoin ja missä laajuudessa hyvinvointialueet voivat sopia järjestämisestä toisin. Ts. voidaanko järjestämisvastuu jakaa siten, että toinen hyvinvointialue päättää osasta asioista ja toinen osasta. Käytännössä näin toimitaan esim. jälkihuollettavan nuoren osalta, koska itsenäistymisvaroja koskevat päätökset tehdään aina sijoituksen tehneellä hyvinvointialueella, vaikka muu päätöksenteko olisi nuoren koti/asiukunnan hyvinvointialueella. Toisaalta esim. Kuntaliiton dioissa loppuvuonna 2022 on todettu, että "Lapset ja nuoret ryhmissä 1 ja 2 ovat hyvinvointialue A jälkihuollon asiakkaita. Hyvinvointialue A huolehtii jälkihuollon suunnitelmien tekemisestä ja muutoksenhakukelpoisista päätöksistä, joiden perusteella taloudellinen tuki ja sote palvelut järjestetään." Laissa tai vähintään hallituksen esityksessä tulisi selventää se, mikä hyvinvointialue tekee asiakkaalle valituskelpoisen päätöksen monihyvinvointialuutilanteessa sekä jälkihuollettavien että sijoitettujen lasten osalta.

Nykytilan arvioinnin yhteydessä on todettu, että sijoitettujen lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuvelvollisesta tahosta on epäselvyyttä hyvinvointialueiden ja kuntien kesken. Hallituksen esityksessä tulisi ottaa kantaa, mille taholle (hva vai kunta) kuuluu kustannusvastuu sijoitetun lapsen aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksun osalta.

Pykälien 11, 14 ja 15 olisi luontevinta olla peräkkäin.

22 § Yksityisesti sijoitettujen lasten hoidon valvonta

Hallituksen esityksessä tulisi avata, mitä tarkoitetaan yksityisellä sijoituksella. Tilanteessa, jossa lapsi asuu muun huoltajan kuin oman vanhempi-huoltajan luona, onko tällöin kyse pykälän mukaisesta toiminnasta vai ei. Varsinais-Suomen hyvinvointialue on tulkinnut voimassa olevaa pykälää siten, että huoltajansa luona asuva lapsi ei ole sijoitettu yksityiskotiin pykälän tarkoittamassa merkityksessä, mutta asiasta on esitetty myös eriäviä näkökantoja.

Hyvä uudistus on se, että hyvinvointialue tekee päätöksen tilanteessa, jossa hyvinvointialue kieltää lapsen pitämisen yksityiskodissa.

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Hyvinvointialue pitää ehdotusta kannatettavana. Prosessin keventäminen viranhaltijapäätökseksi nopeuttaa lapsen tilanteen arviointia akuuteissa tilanteissa. Muutos edellyttää selkeää ohjeistusta siitä, missä tilanteissa lupa on tarpeen ja millä edellytyksillä se myönnetään, jotta käytäntö on kansallisesti yhtenevä. Tätä käytetään hyvin vähän. Hyvinvointialueen tulisi kyetä rakentamaan toimivat sote-prosessit, jotta muutoksen hyöty konkretisoituu.

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Päätöksentekijän tulisi olla johtava viranhaltija, ei ratkaise oikeusturva- ja toimeenpano-ongelmia, sillä viranhaltijalla ei ole toimivaltaa määrätä täytäntöönpanon tehostamisesta. Ilman pakkokeinoja päätös ei käytännössä johda tutkimusten toteutumiseen ja välitön täytäntöönpano vaarantaa huoltajan aidon muutoksenhakuoikeuden.

Pykälän täsmennys siten, että säännös voisi tulla sovellettavaksi myös lastensuojelun asiakkuuden aikana, vastaa oikeustilaa käytännössä. Korkein hallinto-oikeus katsoo, että lupa lapsen tutkimiseen voidaan myöntää myös lastensuojelun asiakkuuden aikana sen selvittämiseksi, millaisten lastensuojelutoimenpiteiden tarpeessa lapsi on. (KHO 2017:176).

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosäätelyä?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Pääosin kyllä. Hyvinvointialue pitää kuitenkin tärkeänä, että päätöksentekosäätelyn kehittämistä ei tarkastella irrallaan suunnitteilla olevasta vastentahtoisten huostaanottoja koskevasta päätöksenteon kokonaisuudistuksesta. Näiden muutosten on muodostettava kokonaisuutena arvioitu ja oikeusturvan takaava järjestelmä. Olisi hyvä, että voimaantulo olisi samanaikaisesti koko päätöksenteon kokonaisuudistuksen osalta.

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla säätelyllä olevan?

Positiivinen muutos

Edunvalvontaa koskevien säännösten selkeyttämistä pidetään tarpeellisena. Vaatimus rikostaustan selvittämisestä edunvalvojaksi määrättävästä henkilöstä on perusteltua.

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla säätelyllä olevan?

Yhtenäinen palkkiorakenne helpottaa budjetointia ja estää tilanteita, joissa edunvalvonnan kustannukset vaihtelevat merkittävästi tapausten välillä ilman selkeää perustetta.

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta säätelykokonaisuudesta?

Joustava pätevyysvaatimus vaikuttaa lapsen edun mukaiselta ratkaisulta.

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Lausuntopalvelu.fi:n kautta tehdyssä lasten ja nuorten kuulemisessa kerätty tieto on tärkeää. Hyvinvointialue kiinnittää huomiota siihen, että asiakkuuden kynnyksen nosto ja prosessien muuttuminen ei saa vähentää lapsen tosiasiallista mahdollisuutta tulla kuulluksi.

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Läheisverkoston kartoittamisen korostaminen ja viivytyksetön tekeminen on kannatettavaa, vaikka se lisää avohuollon kiirettä ja painetta. Sisältynyt lakiin aiemminkin, tästä huolimatta jäänyt liian vähälle huomioille. Hoito- ja kasvatussuunnitelman laatimisen velvoittavuuden lisääminen on kannatettavaa, samoin lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän poistaminen suunnitelman laadintaa osallistuvista. Hoito- ja kasvatussuunnitelman lisääminen lapsen asiakirjoihin on kannatettavaa ja lähettämistä luopuminen on kannatettavaa. 37§ vastaa nykytilaa, lisäksi velvoite kirjata neuvotteluun osallistumattomia koskevat merkinnät on kannatettava.

Lainsäädäntö ei vaikuta vähentävän kirjaamisvelvoitetta, tämä on oikeusturvan kannalta kannatettavaa, muttei tuo suunniteltuja säästöjä.

Henkilölle, jolle on uskottu lapsen huolto lapsen vanhempien ohella tai sijasta ja jonka luona lapsi asuu, tulee turvata perhehoitolain 16 §:n 3 momentissa tarkoitetut edellytykset lapsen hoitamiseksi ja kasvattamiseksi. Lisää velvoittavuutta.

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Varhaisen tuen määritelmä muuttuu sisältämään entistä vaativampia asiakastilanteita.

Otsikoinnin rajausta työskentelyyn ja tukitoimiin on kannatettava. Korostaa mahdollisuutta vastata tuen tarpeeseen sosiaalityön ja –ohjauksen keinoin, samoin 43 §.

Avohuollon sijoituksen osalta asiakassuunnitelmaan viittauksen poistaminen on kannatettavaa.

Ehdotettu huostaanottojen purkaminen tilanteissa, joissa sijaishuolto ei vaikuta olevan lapsen edun mukaista tai se osoittautuu lapsen hyvinvointia heikentäväksi, lisää painetta avohuoltoon, mutta on hyvä ratkaisu. Ehdotuksen mukainen sosiaalihuoltolain 18 § tarkoitettu lapsiperhepalvelu ei lähtökohtaisesti ole erityisen tehostettunakaan riittävää tilanteissa, joissa ympärivuorokautinen tuki laitos- tai perhehoidossa ei ole riittävää. Avohuollon mahdollisuudet ja tukitoimet vaikuttaa tilanteeseen näyttäytyvät hyvin haastavina, eikä hallituksen esityksessä ole tähän tulossa korjausta. Pahimmillaan tilanne johtaa toistuviin huostaanottoihin ja sijoituksiin.

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Avohuollon kehittäminen on oikea suunta. Painopisteen siirtäminen varhaiseen tukeen vähentää pidemmällä aikavälillä raskaampien palvelujen tarvetta ja on sekä lapsen edun että kustannustehokkuuden kannalta kannatettavaa.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen lyhentäminen ei ole kannatettava muutos.

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Varsinais-Suomen hyvinvointialue katsoo, että kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen enimmäiskeston lyhentämiselle 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen ei ole esitetty sellaisia lapsen edun, oikeusturvan tai palvelujärjestelmän toimivuuden näkökulmasta välttämättömiä perusteita, jotka oikeuttaisivat muutoksen toteuttamisen esitettyssä muodossa.

Huostaanottoa koskevan hakemuksen tai päätöksen valmistelu-aika lyhenee merkittävästi. Nykyinen 30 vuorokautta (jatkopäätös) haastaa jo sellaisenaan hyvinvointialueen mahdollisuuksia huolehtia päätöksen tai hakemuksen laadukkaasta ja riittävästä valmistelusta, asianosaisten kuulemisesta sekä tarvittavien lausuntojen pyytämisestä.

Hyvinvointialue kiinnittää erityistä huomiota siihen, että käsillä olevaan lakiuudistukseen kytkeytyy eduskunnan lausuma (EV 80/2019 vp – HE 71/2019 vp), jossa se edellyttää, että hallitus käynnistää lastensuojelun päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän uudistamistarpeen arvioinnin sekä ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin. Mikäli vastentahtoisten huostaanottojen osalta päätöksenteko siirtyisi hallinto-oikeudelta hyvinvointialueen virkatyönä tehtäväksi, asettaa nyt ehdotettu muutos 14 vuorokauden aikarajasta hyvinvointialueen valmistelutyön tilanteeseen, joka on oikeusturvanäkökulmasta erittäin huolestuttava:

Jos päätösvalta vastentahtoisissa huostaanotoissa siirtyy hyvinvointialueelle, hyvinvointialueella on velvollisuus huolehtia prosessiedellytysten täyttymisestä 45 vrk aikana ja valmistella oikeudellisesti moitteeton ja perusteltu hallintopäätös.

Tämä edellyttää asianosaisten kuulemista hallintolain mukaisesti, riittävien selvitysten hankkimista sekä päätöksen perustelemista hyvän hallinnon vaatimusten edellyttämällä tavalla.

Kiireellisten sijoitusten yhteenlaskettu 45 vuorokauden aikaikkuna ei anna riittävästi aikaa toteuttaa näitä prosessivaatimuksia asianmukaisesti. Kuuleminen, muiden viranomaisten lausunnot ja asianosaisten reaktioajat vievät jo itsessään suuren osan käytettävissä olevasta ajasta.

Nykyisessä hallinto-oikeuspohjaisessa mallissa hyvinvointialueella on ollut mahdollisuus jättää hakemus poikkeuksellisesti puutteellisena ja täydentää sitä pikimmiten prosessin aikana, esimerkiksi tilanteissa, joissa päätöksenteon kannalta tärkeä toisen viranomaisen lausunto ei saavu pyydettyssä ajassa.

Hyvinvointialue katsoo, että 14 vuorokauden enimmäiskeston ja suunnitellun päätöksentekouudistuksen yhdistelmä luo tilanteen, jossa perustuslain 21 §:n mukainen oikeus saada asia käsitellyksi asianmukaisesti ja oikeusturvan takeita noudattaen vaarantuu. Hyvinvointialue esittää, että kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen enimmäiskestoa ei lyhennettäisi ennen kuin vastentahtoisia huostaanottoja koskeva päätöksentekouudistus on kokonaisuutena valmisteltu ja arvioitu.

Esityksen mukaan kiireellistä sijoitusta ei tulisi pääsääntöisesti käyttää lapsen pitkään jatkuneiden ja kumuloituneiden ongelmien katkaisemiseen ilman suoraa yhteyttä siihen hetkeen, kun kiireellinen sijoitus tehdään. Varsinais-Suomen hyvinvointialue katsoo, että tämä muutos sisältää merkittävän lapsensuojelullisen riskin, johon esityksessä ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Kumuloitunut huoli on lastensuojelussa vakavasti otettava signaali, joka voi edellyttää kiireellisiä toimia, vaikkei yksittäistä "välittömän vaaran tilannetta" olisikaan osoitettavissa. Jos kiireellisen sijoituksen käyttöala rajataan tiukasti välittömään vaaraan, syntyy tilanne, jossa pitkään kumuloituneen huolen lapsia ei voida suojata riittävän nopeasti.

Lisäksi hyvinvointialue kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ei ole lainkaan arvioitu sitä, kuinka usein kumuloituneen huolen perusteella tehtyjä kiireellisiä sijoituksia tai niitä seuraavia huostaanottoa koskevia hakemuksia tai päätöksiä on myöhemmin hylätty tai kumottu hallinto-oikeudessa. Tämä tieto olisi välttämätön arvioitaessa muutoksen tarkoituksenmukaisuutta: jos kumuloituneen huolen perusteella tehtyjä kiireellisiä sijoituksia ei ole hallinto-oikeudessa kumottu merkittävässä määrin, kyseenalaistuu koko muutoksen peruste. Hyvinvointialue edellyttää, että STM hankkii tämän tutkimustiedon ennen kuin ehdotus hyväksytään.

Ehdotus 115 §:n muuttamiseksi. Mikäli kiireellisen sijoituksen kynnystä nostetaan esitetyllä tavalla, Varsinais-Suomen hyvinvointialue esittää edellä kuvatun riskin hallitsemiseksi, että 115 §:ään lisätään nimenomainen oikeus hyvinvointialueelle hakea tuomioistuimelta väliaikais määräystä. Nykyinen sääntely antaa tämän oikeuden vain lapselle ja huoltajalle, mikä on epäsymmetrinen lähtökohta tilanteissa, joissa hyvinvointialue on pannut asian vireille lapsen suojelemiseksi. Hyvinvointialueella on aikanaan ollut mahdollisuus hakea väliaikais määräystä, mutta se on poistettu laista nimenomaan koska on katsottu, että kiireellinen sijoitus turvaa lasta näissä tilanteissa.

Hyvinvointialue esittää, että 115 § muotoillaan seuraavasti:

”Kun lapsen huostaanottoa tai sijaishuoltoa koskeva asia on vireillä hallinto-oikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa, voi asiaa käsittelevä tuomioistuin omasta aloitteestaan tai hakijana olevan hyvinvointialueen tai lapsen taikka hänen vanhempansa tai huoltajansa vaatimuksesta antaa väliaikaisen määräyksen lapsen olinpaikasta ja siitä, miten lapsen hoito ja kasvatusta on asian tuomioistuinkäsittelyn aikana järjestettävä.”

Muutos on tarpeen erityisesti silloin, kun kiireellisen sijoituksen kynnyksen nosto johtaa tilanteeseen, jossa hyvinvointialueella ei ole käytettävissään riittävää välitöntä keinoa turvata lapsen tilanne asian tuomioistuinkäsittelyn kestäessä. Ilman tätä muutosta syntyy lapsen suojelun näkökulmasta vakava suojelun puute, niissä tilanteissa, joissa kiireellisen sijoituksen kriteerit eivät välittömästi täyty mutta lapsen tilanne on silti vakava ja asia on jo vireillä tuomioistuimessa.

Muutos lisää painetta valmistelulle ja kasvattaa riskiä siitä, että huostaanottoihin joudutaan turvautumaan aiempaa useammin, jos riittäviä tukitoimia ei ehditä rakentaa lyhyemmässä ajassa. Lisäksi muutos edellyttää toimivia prosesseja ja viranomaisyhteistyötä, jotta lapsen oikeusturva ja tilanteen kokonaisarviointi voidaan varmistaa tiukentuneista määräajoista huolimatta. Lisäksi huomioitava, että hallintolain mukaisten kuulemisten järjestäminen ja lausuntojen saaminen kestää pitkään, eikä 14 vrk sisällä ole mahdollista operoida näissä asioissa. Riskinä on, että lapsi kotiutetaan liian nopeasti, koska arviota ei kyetä tekemään kunnolla ja tulee useita uusia sijoituksia ja eri sijaishuoltopaikkoja.

Lisäksi pitkäaikaisen sijaishuoltopaikan löytäminen 14 vrk aikana on hyvin vaikea tehtävä, mikäli huostaanottoa aletaan valmistelemaan. Laitossijoitukset tulevat lisääntymään, koska lapselle sopivan perhehoitajan löytäminen kestää pitkään. Lapsella on myös oikeus tutustua suunniteltuihin sijaishuoltopaikkoihin ja jos aikataulu on tiukka, se ei käytännössä toteudu.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Huostaanoton viimesijainen luonne korostuu entistä selkeämmin suhteessa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluihin sekä avohuollon tukitoimiin. Myös läheisverkoston ensijaisuuden korostaminen nähdään hyvänä.

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan säädös vankeusrangaistusta suorittavan lapsen sijoittamisesta lastensuojelulaitokseen vaatii toteutuakseen toimintaan erikoistuneen lastensuojelulaitoksen. Sijoittamisessa tulee tehdä tarkka arvio asiakkaan soveltuvuudesta muuhun laitoksessa/asuinyksikössä olevaan lapsiryhmään. Perinteisesti lastensuojelulaitoksissa on noudatettu lastensuojelulakia, vankeuslain säännösten tuntemusta ei ole. Jotta yksikössä pystytään noudattamaan näitä kahta lakia, niin se vaatii yksiköltä erikoistumista tämäntyyppisten asiakkaiden hoitamiseen. Myös näiden kahden lain suhde tulee olla selkeä ja lastensuojelulaitoksella tulee olla tarkka käsitys ko. lakien suhteesta eli kumman lain mukaan kussakin tilanteessa toimitaan. Erikoistuminen tämäntyyppisten asiakkaiden vastaanottamiseen vaatii yksiköltä myös korotettua henkilöstöresurssia.

Lastensuojelulaitokset ovat sinne sijoitettujen lasten arjen koteja. Ehdotuksen mukaan olisivat osalle lapsista rangaistuslaitoksia. Ristiriita lapsen edun näkökulmasta.

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Vastuunjaon selkeyttäminen on hyvinvointialueen näkökulmasta kannatettavaa. Epäselvyydet sijoituspaikan valvontavastuussa ovat käytännössä aiheuttaneet tilanteita, joissa lapsen tilanteen seuranta on viivästynyt. Säännösten täsmentäminen parantaa ennakoitavuutta sekä hyvinvointialueen omassa toiminnassa että ostopalvelulaitosten valvonnassa.

Lapselle sijaishuoltoapaikan on usein tarkoitus olla ”koti”, tällöin ”kodin ulkopuolelle sijoittaminen” nähdään ongelmallisena ja leimaavana.

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Sääntelyn täsmentämisen arvioidaan parantavan sijoitettujen lasten turvallisuutta, vahvistavan sijoituspaikkojen valvonnan yhdenmukaisuutta sekä selkeyttävän hyvinvointialueiden vastuuta

erityisesti monituottajaympäristössä. Muutos lisää alkuvaiheessa jonkin verran valvontatyön hallinnollista kuormitusta, mutta pidemmällä aikavälillä se parantaa valvonnan ennakoitavuutta ja vähentää vastuunjakoon liittyviä tulkintaeroja.

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoido): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Vähimmäismitoitusta korkeammat mitoitusvaatimukset ovat käytössä pääsääntöisesti erityis- ja vaativan tason lastensuojelulaitoksissa. Lastensuojelulaitosten laadukkaan työn kannalta keskeinen tekijä on pysyvä, osaava ja hyvinvoiva henkilökunta. Jotta yksiköissä pystytään varmistumaan tästä, niin vakituisen henkilökunnan kohdalla joustovara vajaan käyttötilanteissa on pieni. Lyhytaikaisten sijaisten tarve saattaa vähentyä tilanteissa, joissa yksikössä on vähemmän lapsia, kuin perusmitoitus edellyttää. Tällaiset tilanteet toki huomioidaan jo nykyisinkin, joten lakimuutos ei toisi mukanaan muutosta olemassa olevaan tilanteeseen. Muutoksella ennakoitaan olevan jonkin verran vaikutusta henkilökunnan käytön joustavoittamiseen, mutta vaikutukset jäävät kokonaisuudessaan pieneksi.

Yhden asuinyksikön lastensuojelulaitokset ovat sekä julkisella että yksityisellä puolella voittopuolisesti perustasolla toimivia 7-paikkaisia yksiköitä, jolloin toimintaresurssit on määritelty tämän mukaiseksi. Näissä laitoksissa on toki tilapäisesti sellaisia tilanteita, joissa sijoitettuna on alle seitsemän lasta, mutta pidempiaikaisesti ko. tilanteet eivät ole tarkoituksenmukaisia laitoksen toiminnan kannalta. Koska sääntely ei koske tilapäisiä tilanteita, niin sen vaikutuksen ennakoitaan jäävän hyvin vähäiseksi. Sääntelyn muuttaminen koskemaan myös tilapäisiä tilanteita ei tuo asiaan olennaista muutosta, sillä laitoksen tulee ensisijaisesti turvata pysyvä ja osaava henkilöstöresurssi, mitä tavoitetta tilapäiset muutokset eivät edesauttaisi.

Lakiesityksen 73 §:n neljännessä momentissa annettaisiin mahdollisuus rinnakkain toimivien asuinyksiköiden päivystyksestä asuinyksikön ollessa tilapäisesti tyhjä. Tilanteet, joissa asuinyksikkö on kokonaan tyhjä, ovat harvinaisia ja riippuvat pitkälti yksikköön sijoitettujen lasten tilanteesta ja rajoittuvat muutama vuorokauden toimintavuoden aikana. Henkilökunnan joustava käyttö edellyttää, että asuinyksikön tyhjänä oleminen on tiedossa hyvissä ajoin. Mikäli tilanne, jossa asuinyksikkö on kokonaan tyhjä, syntyy nopealla aikataululla, niin siihen on vaikea reagoida työvuorosuunnittelun näkökulmasta. Pykälän muotoilu antaa mahdollisuuden henkilökunnan joustavaan käyttöön, mutta toisaalta perustelutekstissä edellytetään asuinyksikön henkilökunnan varallaoloa, joka osaltaan vähentää säännöksen joustavuutta. Kokonaisuudessaan esitetyn muutoksen vaikutus arvioidaan sen marginaalisuuden vuoksi olevan vähäinen. Käytännön vaikutukset jäävät melko rajallisiksi, koska tällä hetkellä yksiköt jo pitkälti toimivat vastaavalla tavalla suhteuttaen henkilöstöä lasten lukumäärään. Hyvinvointialue pitää kuitenkin laitosmitoitusten joustavoittamista perusteltuna.

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Turvahenkilön käytön haasteeksi tulee turvahenkilön työajan käyttö niissä tilanteissa, kun jatkuvaa tarvetta hänen tehtävälleen ei laitoksessa ole, eikä hän voi osallistua hoito- ja kasvatustehtäviin. Turvahenkilöä pitäisi pystyä myös käyttämään tarpeen mukaan monessa eri laitoksessa yhteisesti eikä turvahenkilöä pitäisi sijoittaa pelkästään yhteen laitokseen. Turvahenkilön käyttö hatka- ja kuljetustilanteissa sekä kiinniottotilanteissa voi nähdä turvallisuutta lisääväksi elementiksi. Turvahenkilön käyttömahdollisuus ei voi korvata vartijapalvelun käyttöä kokonaan, sillä akuuteissa yksittäisissä tilanteissa vartijapalvelun käyttö on tarpeellista.

Turvahenkilön käyttö laitoksessa on toisaalta hyvä asia, jotta kyetään turvaamaan henkilöstön turvallisuus. Tulee kuitenkin huomioida, että kyseessä on huonosti voivien ja eri tavoin oireilevien lasten koti, jossa tulisi enemmänkin lisätä hoito-, ja kasvatushenkilöstön määrää kuin vartijoita tai turvahenkilöitä. Turvahenkilöllä ei tulla vähentämään laitokseen sijoitettujen lasten haastavaa käytöstä.

Tehtävien selkeä erottaminen hoito- ja kasvatustehtävistä on periaatteessa toimiva ratkaisu. Hyvinvointialue esittää kuitenkin huolen siitä, onko hyvinvointialueella riittävä mahdollisuus valvoa ostopalveluna tuotettavan laitoksen turvahenkilöiden pätevyyttä ja koulutusta sekä siitä, että turvahenkilöillä on riittävä lastensuojelun osaaminen.

Hyvinvointialue edellyttää, että turvahenkilöiden käyttöä koskeva raportointi säädetään pakolliseksi ja että LVV:lla on selkeä toimivalta valvoa sääntelyn noudattamista myös yksityisissä laitoksissa.

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

Esitettyjä muutoksia pidetään tarpeellisina. Verrattuna nykyiseen lainsäädäntöön esitys vahvistaa viranomaisten toimivaltuuksia erityisesti tilanteissa, joihin liittyy päihteitä, väkivallan uhkaa tai rikollisia ja digitaalisia verkostoja. Samalla esitys korostaa entistä vahvemmin rajoitustoimenpiteiden oikeasuhtaisuutta, tapauskohtaista harkintaa ja lapsen oikeuksien turvaamista. Muutos suuntautuu kohti käytännön työn kannalta toimivampaa sääntelyä, mutta edellyttää selkeää ohjeistusta ja henkilöstön osaamista, jotta toimivaltuuksia käytetään yhdenmukaisesti ja lapsen edun mukaisesti.

§ 90 yhteydenpidon rajoittaminen myös sellaisiin henkilöihin tai verkostoihin, joita ei voida yksilöidä nimeltä, mutta joilla arvioidaan olevan lapsen hyvinvointia vaarantavaa vaikutusta on kannatettavaa. Tämä vastaa käytännön tilanteita, joissa riskit liittyvät esimerkiksi anonyymeihin verkkoyhteisöihin tai päihde- ja rikollisverkostoihin.

§ 93 uudistus lisäisi sijaishuollon keinoja vastata nykyistä monimuotoisempiin turvallisuusuhkiin. Tarve selkeälle ohjeistukselle ja henkilöstön osaamiselle korostuu, jotta rajoitustoimenpiteitä käytetään yhdenmukaisesti ja lapsen perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Edellyttää selkeitä toimintaohjeita yksiköissä sekä henkilöstöä valvomaan tilanteita laitousyksiköissä, jotta vältetään väärinkäytöksiltä.

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Harkinnanvaraisen jälkihuollon poistamisella ei katsota olevan erityistä merkitystä, koska sen käyttö on ollut hyvin vähäistä.

110 § Oikeus jälkihuoltoon

Selkeyttäväksi tarkoitettu ”Lapsella ja nuorella on oikeus jälkihuoltoon myös silloin, kun lapsi ja nuori on sosiaalihuollon asiakkaana eikä lastensuojelun asiakkuutta ole.” voi tosiasiallisesti tuoda epäselvyyttä ja hankaloittaa lain soveltamista. Virkettä lukiessa voi jäädä käsitykseen, että oikeus jälkihuollon saamiseen voisi syntyä myös ilman huostaanottoa tai 6 kk:n pituista avohuollon sijoitusta. Virkkeeseen tulisi lisätä vähintään esim. ”Lapsella ja nuorella on oikeus jälkihuollon toteuttamiseen myös silloin, kun lapsi ja nuori on sosiaalihuollon asiakkaana eikä lastensuojelun asiakkuutta ole.” Tai mieluummin muotoilla koko virke uudestaan esim. ”Jälkihuoltoa voidaan toteuttaa sosiaalihuollon tai lastensuojelun asiakkuudessa.”

Laissa tulisi ottaa myös kantaa tilanteisiin, joissa lapsi on ollut kiireellisesti sijoitettuna esim. 8 kk ja huostaanottoa ei vahvisteta, että syntyykö tällaisessa tilanteessa jälkihuolto-oikeus vai ei. Tämän voisi kirjoittaa esim. ”Jälkihuolto on järjestettävä myös 44 §:ssä tarkoitetun avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja kohdistunut lapseen yksin. Jälkihuolto on järjestettävä myös mikäli kiireellinen sijoitus tai kiireellinen sijoitus ja avohuollon sijoitus ovat kestäneet yhdessä vähintään puoli vuotta yhtäjaksoisesti.”

113 § Itsenäistymisvarat

Vaikka hallituksen esityksessä todetaan, että itsenäistymisvaroihin liittyvä sääntelyn uudistaminen jää myöhempään ajankohtaan, tulisi itsenäistymisvaroja koskevaa pykälää selkeyttää edes välttämättömiltä osin. Pykälästä tulisi poistaa velvollisuus kerryttää itsenäistymisvaroja jälkihuollon sijoituksen yhteydessä. 18 vuotta täyttäneen nuoren osalta itsenäistymisvarojen kerryttäminen tilanteessa, jossa jo kertyneitä itsenäistymisvaroja mahdollisesti käytetään, on epätarkoituksenmukaista. Usein 18 vuotta täyttäneeltä jätetään lisäksi perimättä osa tuloista, jotta hän voi harjoitella itse rahan käyttöä. On haastavaa, mikäli hyvinvointialueella on samaan aikaan velvollisuus kerryttää nuorelle itsenäistymisvaroja. Pykälään tulisi lisätä tieto, että itsenäistymisvarojen kerryttämisvelvollisuus koskee vain tilanteita, jolloin lapsi on sijoitettu yksin

avohuollon tukitoimin. Tällöin pykälän muotoilu mukailisi jälkihuoltovelvollisuuden alkamista koskevaa sääntelyä ja poistaisi epäselvyyttä.

Velvollisuus kerryttää varoja samaan aikaan, kun niitä käytetään nuoren tukemiseen, voi olla käytännössä epätarkoituksenmukainen. Tämän osalta sääntelyä tulisi yksinkertaistaa ja kohdentaa paremmin tilanteisiin, joissa se on tarkoituksenmukaista.

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantuloa koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

Kokonaisuutena muutos lisää toimeenpanon vaativuutta verrattuna nykyiseen, ja onnistuminen riippuu keskeisesti siitä, kuinka selkeästi siirtymäsäännökset ohjaavat käytännön toimintaa ja kuinka hyvin toimeenpano pystytään valtakunnallisesti yhtenäistämään. Uuden lainsäädännön voimaantulo kesken toimintavuoden nähdään haastavana.

Hyvinvointialue katsoo, että 1.7.2027 voimaantuloaika on riittämätön näin laajan uudistuksen toimeenpanoon. Uudistus edellyttää hyvinvointialueelta mm.:

toimintaprosessien uudelleensuunnittelua lastensuojelun ja lapsiperhepalvelujen rajapinnassa (hallintosääntö, kustannuspaikat, työnjako)

tietojärjestelmämuutoksia asiakkuuden vireilletulon ja asiakkuuskriteerien muuttuessa,

henkilöstön laajamittaista kouluttamista uuden lain sisältöön,

sopimusten uudelleen neuvottelua ostopalveluja tuottavien lastensuojelulaitosten sekä myös lapsiperhepalvelun osalta kanssa

yhteistyörakenteiden uudelleenjärjestämistä sosiaalihuoltolain mukaisten lapsiperhepalvelujen ja lastensuojelun välille

Mahdollisia organisaatiomuutoksia

Hyvinvointialue katsoo, että uudistuksen onnistunut toimeenpano edellyttää voimaantulon siirtämistä vähintään 1.1.2028 saakka. Muussa tapauksessa on olemassa merkittävä riski, että toimeenpano jää osittaiseksi, tietojärjestelmäratkaisut eivät valmistu ajoissa ja palvelujärjestelmän

muutokset toteutuvat eri hyvinvointialueilla eri tavoin. Tämä vaarantaisi uudistuksen keskeisen tavoitteen yhdenvertaisista palveluista.

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

TUVA-koulutuksen rahoituksen turvaaminen koulukodeissa on hyvinvointialueen näkökulmasta tärkeää. Nykyinen epäselvyys kustannusvastuusta on johtanut tilanteisiin, joissa sijaishuollossa olevan lapsen oikeus koulutukseen ei ole toteutunut. Esitetty ratkaisu on kannatettava. Kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista vain alle puolet suorittaa toisen asteen tutkinnon, joten koulutuksen tukeminen sijaishuollon aikana on keskeistä lapsen tulevaisuuden kannalta.

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Esityksen taloudellisten vaikutusten arviointi on hyvinvointialueen näkökulmasta puutteellinen. Esityksessä arvioitu menovähennys ei huomioi muutoksen toteuttamisesta aiheutuvia kertaluonteisia kustannuksia:

Tietojärjestelmämuutokset: Hyvinvointialueiden sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmät edellyttävät laajoja päivityksiä, joiden kustannukset voivat olla merkittäviä.

Henkilöstön koulutus: Uuden lainsäädännön soveltaminen edellyttää lastensuojelun ja lapsiperhepalvelujen henkilöstön laajaa täydennyskoulutusta ja ohjeiden päivittämistä

Prosessimuutokset: Asiakkuuden alkamista koskevien kriteerien muutos edellyttää uusien prosessikuvausten luomista sekä palveluiden kilpailuttamista.

Mahdollinen palvelukysynnän kasvu: Jos sosiaalihuoltolain mukainen lapsiperhepalvelu ei ole riittävästi saatavilla, lastensuojeluun voidaan joutua ohjaamaan lapsia enemmän kuin esityksessä on oletettu.

Hyvinvointialue edellyttää, että STM arvioi täysimääräisesti uudistuksen toimeenpanokustannukset ja varaa niihin erillisen valtionavustuksen tai -rahoituksen ennen lain hyväksymistä.

38 §:n 3 momentin (asiakasmäärän tilapainen ylittäminen) vaikutukset ovat hyvinvointialueen näkökulmasta vähäiset. Jousto on käytännöllinen, eikä sillä arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia suuntaan tai toiseen.

Mahdolliset toiminnan ja organisaation uudelleen järjestelyt taloudellisten hyötyjen saavuttamiseksi vaativat resurssia.

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

Esityksen taloudellisten vaikutusten arviointi on hyvinvointialueen näkökulmasta puutteellinen. Esityksessä arvioitu menovähennys ei huomioi muutoksen toteuttamisesta aiheutuvia kertaluonteisia kustannuksia:

Tietojärjestelmämuutokset: Hyvinvointialueiden sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmät edellyttävät laajoja päivityksiä, joiden kustannukset voivat olla merkittäviä.

Henkilöstön koulutus: Uuden lainsäädännön soveltaminen edellyttää lastensuojelun ja lapsiperhepalvelujen henkilöstön laajaa täydennyskoulutusta ja ohjeiden päivittämistä

Prosessimuutokset: Asiakkuuden alkamista koskevien kriteerien muutos edellyttää uusien prosessikuvausten luomista sekä palveluiden kilpailuttamista.

Mahdollinen palvelukysynnän kasvu: Jos sosiaalihoitolaian mukainen lapsiperhepalvelu ei ole riittävästi saatavilla, lastensuojeluun voidaan joutua ohjaamaan lapsia enemmän kuin esityksessä on oletettu.

Hyvinvointialue edellyttää, että STM arvioi täysimääräisesti uudistuksen toimeenpanokustannukset ja varaa niihin erillisen valtionavustuksen tai -rahoituksen ennen lain hyväksymistä.

38 §:n 3 momentin (asiakasmäärän tilapainen ylittäminen) vaikutukset ovat hyvinvointialueen näkökulmasta vähäiset. Jousto on käytännöllinen, eikä sillä arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia suuntaan tai toiseen.

Mahdolliset toiminnan ja organisaation uudelleen järjestelyt taloudellisten hyötyjen saavuttamiseksi vaativat resurssia.

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

Esitysluonnos tunnistaa pääosin keskeiset vaikutukset lapsiin, perheisiin, henkilöstöön ja palvelujärjestelmään. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan vaikutusarviossa on kuitenkin aliarvioitu toimeenpanon käytännön vaativuus sekä muutoksen vaikutukset palvelujärjestelmän rajapintoihin.

Erityisesti lapsiperhepalvelujen ja lastensuojelun välisen uuden työnjaon vaikutuksia, henkilöstön osaamistarpeita, tietojärjestelmämuutoksia sekä siirtymävaiheen riskejä olisi tarpeen arvioida nykyistä perusteellisemmin. Lisäksi kiireellisen sijoituksen sääntelyn muutosten vaikutuksia lasten oikeusturvaan sekä huostaanotto prosessien toteuttamiseen tulisi tarkastella laajemmin.

27. Vapaamuotoiset huomiot

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kannattaa uudistuksen keskeisiä tavoitteita, mutta katsoo, että lakiehdotus edellyttää vielä merkittäviä tarkennuksia erityisesti toimeenpanon edellytysten, lapsen oikeusturvan sekä palvelujärjestelmän toimivuuden näkökulmasta.

Kokonaisuutena pitäisin erityisen tärkeänä, että lausunnon läpi kulkee johdonmukaisesti kolme pääviestiä:

1. Lapsiperhepalvelujen riittävyys ennen asikkuskynnyksen nostoa
2. Kiireellisen sijoituksen muutoksen riskit
3. Toimeenpanon aikataulun ja rahoituksen riittämättömyys

Hellsten Minna
Varsinais-Suomen hyvinvointialue